

CAL UN MODEL AMB GARANTIES

Montse Bassols

Aquest any serà molt important i decisiu per a les comunitats autònomes perquè s'haurà de negociar un nou model de finançament autònom que s'aplicarà a partir de l'any 2002. A diferència de les revisions anteriors del sistema de finançament, el model que es negociarà l'any que ve té unes peculiaritats que vull destacar.

En primer lloc, després de vint anys d'ençà que es va instaurar l'estat de les autonomies, és hora de plantejar un model de finançament que realment aporti autonomia a les comunitats, ja que ara com ara els governs autònoms no poden decidir com han de ser i quins han de ser els seus ingressos, perquè una part important dels seus recursos depenen de decisions preses pel govern central. La capacitat que tenen les comunitats autònoms per decidir la distribució de les despeses públiques és comparable a la d'altres països descentralitzats, mentre que el repartiment dels impostos entre els diferents nivells de govern es troba en una fase molt poc avançada, ja que la major part dels impostos continuen en mans de l'administració de l'estat.

En segon lloc, hi ha un consens generalitzat que un sistema com l'actual, revisable cada cinc anys, és poc adequat perquè obliga a estar contínuament en un procés negociador. Per tant, cal establir un sistema més estable i definitiu, que no calgui modificar cada cert temps, amb el benentès que això no representi deixar de banda possibles canvis quan es consideri necessari. Convé assenyalar que cap dels models de descentralització fiscal a Europa és un sistema tancat, sinó tot al contrari, són models flexibles que es van adaptant en funció de l'entorn i dels condicionants econòmics, polítics i socials.

Un tret de caràcter tècnic que pot facilitar la confecció d'aquest model de finançament és el fet que, amb els darrers traspassos d'ensenyament, gairebé s'han igualat els sostres competencials entre les diverses comunitats autònoms. Queda pendent, però, la sanitat, que fins ara s'ha

regit mitjançant un model de finançament separat de la resta de competències autònoms. Val a dir que durant el 2001 també s'ha de negociar un nou model de finançament sanitari, el qual creiem que hauria de formar part del nou model de finançament global. Aquest és, doncs, un aspecte que també es tractarà durant el proper any.

D'altra banda, no es pot oblidar que hi ha dues comunitats autònoms que no entren en aquestes negociacions, les comunitats forals del País Basc i de Navarra, que amb el seu model específic de finançament a través del concert econòmic

“El finançament ha de ser coherent amb uns principis que poden semblar incompatibles: solidaritat i suficiència.”

queden fora de l'àmbit del sistema de finançament comú, però que sí que s'han de tenir presents en el moment de plantejar la reforma del finançament, amb la perspectiva d'aconseguir un sistema estable.

En un altre ordre de coses, a l'entorn d'aquest nou model de finançament s'ha desenvolupat un important debat públic, en el qual els diferents partits polítics, experts, premsa escrita i mitjans de comunicació en general fan els seus plantejaments sobre com ha de ser i com s'ha de configurar aquest estat de les autonomies i, en particular, quin sistema financer ha de tenir. També s'hi afegixen altres aspectes, com ara les exigències d'un equilibri pressupostari dels comptes públics,

les demandes dels ciutadans d'uns serveis públics cada vegada més eficaços, les necessitats d'inversions en grans infraestructures imprescindibles per al desenvolupament econòmic i per a la competitivitat de les empreses, etc. Cal no oblidar els reptes econòmics que planteja el procés d'integració europea i, en un sentit més ampli, la globalització de l'economia.

Així doncs, en aquest marc s'ha d'assolir un model de finançament autònom que sigui coherent amb uns principis que, d'entrada, poden semblar irreconciliables i incompatibles: incrementar l'autonomia financera, fer complir el principi de la solidaritat i el de la suficiència, i tot això en un entorn marcat per l'equilibri pressupostari i per les majors demandes de serveis i prestacions públiques. Pot semblar incompatible, però no ho és si l'estat té la voluntat de solucionar-ho dotant el model dels recursos necessaris.

El nou model de finançament ha de comportar una més gran autonomia financera i capacitat per modular la política fiscal. Les comunitats autònoms han de poder decidir els seus ingressos. El procés de descentralització de les despeses ha de deixar camí a la descentralització dels ingressos, de manera que els impostos financin una part important de les despeses autònoms. Aquest model aportarà més claredat i transparència a les relacions entre els governs autònoms i els ciutadans.

D'altra banda, el model ha de ser, també, solidari. Ara bé, cal determinar i definir què vol dir aquesta solidaritat i com s'ha de reflectir en el sistema de finançament. Aquest és un concepte que ha tingut una interpretació molt restrictiva i convé ampliar-ne la perspectiva. En aquest sentit, és necessari determinar un equilibri entre el principi de solidaritat i el d'autonomia financera, i evitar el perill que un igualitarisme excessiu pugui condicionar el creixement de les comunitats autònoms. En aquest sentit Catalunya és, ho sabem prou bé, solidària amb la

resta de l'estat, fins al punt que, si no s'hi posa fre, segur que estarem comproment el futur del país i la viabilitat de la mateixa autonomia. Un altre tret determinant és la necessitat d'una suficiència de recursos, la qual cosa representa que s'ha de dotar les comunitats autònomes d'un volum de recursos d'acord amb les seves necessitats.

Per últim, és important fer un pas endavant en la gestió tributària. Si les comuni-

tats autònomes es financen majoritàriament per mitjà dels impostos que paguen els ciutadans, és lògic considerar que els governs autònoms han d'intervenir directament en el procés de gestió dels tributs. És per això que reclamem el traspàs de l'Agència Tributària, o com a pitjor solució una participació real en la seva gestió. En fi, el que estem intentant transmetre és que el nou model de finançament ha de garantir el futur i la viabilitat de l'estat

de les autonomies. Esperem que el qui en té la màxima responsabilitat ho entengui. Altrament, és clar que haurem de buscar nous camins que no comprometin el futur de la societat catalana.

Directora del "Programa per l'estudi i reforma del finançament autònom". Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya

PER LA SOBIRANIA FISCAL DE CATALUNYA

Josep Huguet

Ja fa més de set anys, l'any 1993, que la gent d'ERC, en solitari, vam endegar una campanya amb la intenció de fer una mica de pedagogia del que significava el dèficit fiscal a Catalunya. Estàvem sols. Vam arribar a concentrar al parc de la Ciutadella prop de 50.000 persones per demanar el pacte fiscal per a Catalunya i vam recórrer tots els racons de Catalunya, però estàvem sols. Ni el president de la Generalitat admetia que hi hagués cap problema. Deia que tot anava bé, que el model de finançament era bo. I els que ara són a l'oposició de l'estat espanyol i al govern de la Generalitat, els socialistes, negaven que hi hagués cap problema perquè en aquell moment ells n'eren els responsables.

Alguna cosa ha canviat, però. El deute acumulat de la Generalitat (dos bilions) i les revoltes socials o protestes en diversos sectors (peatges, pagesia, ensenyament, recerca...), per reclamar una administració i unes polítiques avançades d'àmbit europeu, han posat sobre la taula la injustícia i la insuficiència de l'actual model de finançament. Per això, des de fa un parell d'anys, els líders de CiU reconeixen que el model anterior és nefast i els socialistes, ara que estan a l'oposició, diuen que cal millorar el finançament. Sense solucionar la qüestió del dèficit fiscal a Catalunya, es podria posar en perill la seva competitivitat en el marc

europeu, la cohesió social i el benestar social de la ciutadania, especialment de la més humil, reconeixent-ho ara, alguns en veu alta i d'altres en veu baixa.

El primitiu estudi de Martí Parellada i el contemporani de Guillem López Casanovas i Esther Martínez, i l'opinió de socialdemòcrates com Ros Hombravella o dels anomenats *minesotos*, Mas Colell i Sala Martín, han posat sobre la taula uns números totalment incontestables. Tan incontestables que un home vinculat al partit dels socialistes com Antoni Castells ha hagut de reconèixer el bilió i mig de dèficit fiscal. Per tant, hem fet un pas endavant. Estem d'acord en els números. Però ara el pas següent hauria de ser saber quina és la solució.

La balança fiscal de Catalunya amb Espanya és confiscadora.

Quan parlem de balança fiscal, entenem que és la diferència entre el que es paga d'impostos per un costat i el que se'n retorna des d'un punt de vista de recursos públics. Concretament, prop del 23% d'impostos surten de Catalunya, essent com som el 16% de la població de l'estat i el 19% de la riquesa. Per tant, tenim una pressió fiscal superior a la riquesa que creem. Això ja comença a fer mala olor. Què passa? Com actuen les delegacions d'Hisenda, aquí? Quan mirem el que rebem, si ho sumem tot, els catalans percebem aproximadament entre el 12% i el 14% de l'ingrés públic

regionalitzable, i hi ha una part de despesa pública que no es regionalitza i que de fet va a parar en gran part a Madrid. Així doncs, paguem més del que ens pertocaria per la riquesa que creem. Rebem molt menys del que ens correspondria per la població que som. I aquest gran diferencial acumulat al llarg de vint anys de democràcia i estat de les autonomies té conseqüències nefastes, perquè representa rebre, sistemàticament, menys recursos públics, i per tant, tenir menys capacitat de disposar d'hospitals que estiguin al dia, escoles modernes, carreteres que no siguin de peatge, etc. Això vol dir que aquest bilió cinc-cents mil milions de pessetes que se'n van a Madrid (estimats per al 2000) i que no tornen, signifiquen aproximadament 250.000 pessetes per persona i any, o sigui que, a una família d'una mitjana de quatre persones a Catalunya, l'estat li pren 1.000.000 de pessetes anuals.

Si Catalunya disposés d'aquests recursos, es podrien proveir millor els hospitals, o construir escoles (no els barracots que tenim ara), construir carreteres que no siguin de peatge, etc. Això, projectat per d'aquí a cinc anys dona 9 bilions que permetrien dedicar uns 2 bilions a estructures viàries, 2 bilions a infraestructures culturals i educatives, 1,5 bilions a sanitat, 1 bilió a equilibri territorial, món rural i medi natural; i encara en sobriarien per rescatar els pe-